

Konu: Ruhsal İnsan

Yazı: 16

Ruhsallığın Simgesi

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Kutsallık kavramı en kadim dönemlerinden beri insanların inanç dünyasında var olmaya devam ediyor. Kutsal varlıklar arasında insanın en çok saygı duyduğu nesne şüphesiz ki güneş idi. Işık ve ısı kaynağı güneş yaşamın ve var olmanın en büyük nedeni olarak **'göksel tanrının'** simgesi olma unvanını hak ediyordu. Yıldızlar ve ay ise güneşin yardımcıları durumunda ikincil tanrıların simgeleri durumundaydılar. Güneş gökyüzüne yükseldiğinde, ay ve yıldızlar görünmez olduklarından, göğün tek hâkimi durumuna geçiyordu.

Güneşin bulunduğu gökte uçabilen kuşlar, gökyüzüne doğru yükselen dağlar ve dağların en çevik hayvanı olan dağ keçisi de kutsal sayılmıştır. Dağ keçisine, en eski Türk kaynaklarından bilindiği kadarıyla, oğlak deniliyordu. Bugün ise keçi yavrusuna oğlak diyoruz. Bu sözcüğün yapısında **"OĞ"** (yükselme) kök sözcüğü ve "-lak" takısı vardır. Ek kısmındaki "-lak" takısı bir eylem sözcüğünü sıfata dönüştürmektedir. Örneğin, parlamak'tan parlak, çatlamak'tan çatlak gibi pek çok sözcük bulunabilir. "Oğ", "Öğ" veya "Og" kutsallık belirten kök sözcükler olup, günümüzde üçüncü tekil şahıs zamiri olarak 'O' sesine dönüşmüş durumdadırlar. Tanrıdan söz ederken 'O' demekle kutsal varlığın belirsizliğini, tanımlanamazlığını ve cinsiyetsiz oluşunu ifade etmiş oluruz. Ayrıca bu seste yücelik karşısında duyulan hayranlık da bulunmaktadır.

Oğ hecesinin halen yaşadığı sözcükleri incelemek ilginç açılımlara neden olabilir. Örneğin 'oglit' "üret, çoğalt" anlamlarını taşıyan eski bir Türkçe sözcüktür. Şor Türkçesinde "oglak" erkek çocuk, delikanlı demektir. Bizim Türkçemizde "oğlan" şekline dönüşmüş olan bu sözde "yüksel, büyü, boy at", hatta "oklan" (ok sahibi ol) anlamlarının bulunduğunu görüyoruz. Benzer şekilde Arguca 'ogla' "genç, yiğit" demek olup 'oglagu' "bolluk içinde büyüyen asaletli kişi" anlamını taşımaktadır. Kuzey Amerika kıızılderili kabilelerinden Sioux (Su-Oks) ulusunun bir kolu 'Oglala Sioux' adını taşıması ve Oglala sözcüğünün anlamının da "genç, delikanlı" olması ilgi çekici tesadüften öte bir benzerliktir. Yine çok eski bir kültür olan Etrüsk dilinde 'oklan' (veya 'klan') erkek çocuk demektir. Bu türden hem anlam hem de "kök sözcük" olarak ortaklık gösteren dillerin çok eski dönemlerde tek bir Asya kültüründen türemiş olabilecekları görüşündeyim.

'Oğ' kök sözcüğünden türemiş ve aynı anlamı taşıyan 'öğ' ve 'ağ' kök sözcüklerini de çeşitli sözcüklerde bulmaktayız. Güneşin en yüksek noktaya çıktığı zaman olan 'öğlen vakti' anlam olarak öğ-len "yüksel, en yüksek noktaya ulaş" kavramlarını içermektedir. Benzer şekilde "ağaç" sözcüğünde ağ (yüksel) ve aç (açıl) kavramlarının birleşik ifadesini

bulmaktayız. Aynı içeriği, "yüksek olanlar" veya "yüksekte duranlar" anlamını taşıyan, **Oğuz** sözcüğünü oğ-uz (biz yüksekte olanlar) olarak ayırdığımızda bulmaktayız. Oğuz han tarihte yaşamış gerçek bir şahsiyet değildir. Oğuz adının aslı hakkında Macar Türkologu **J. Nemeth** bu adın "OK-uz" şeklinde görülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Şu halde Oğuzlar daima eski Türk toplumlarında yüksek durumlarda bulunmuş ve yönetici görevini üstlenmiş şahıslar oldukları anlaşılıyor.

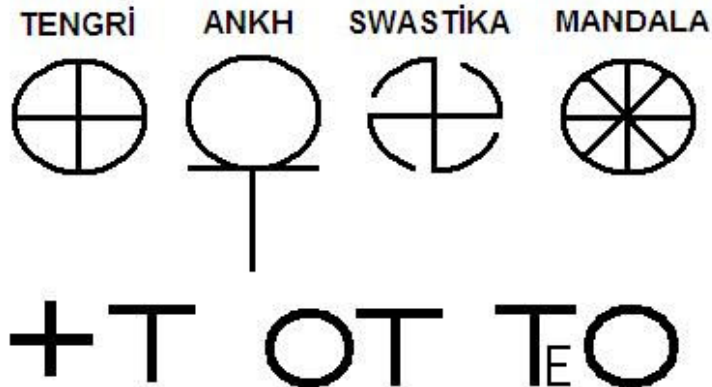
Benzer şekilde Türkçede "ogur" sözcüğünde bulunan **'uğur, devlet, hayır ve bereket'** anlamları hep yücelme ve artışı içermektedirler. Macarların da bir Asyalı, Ural-Altay dili konuşan kavimler toplumu oldukları ve isimlerinin Ogur'dan Hungary'ya dönüşmüş olduğu bilinmektedir. Macaristanın adı Hungary "Ogurların ülkesi" anlamındadır. Macarların Hazar denizi kıyılarından Avrupaya göç ettikleri bilinen bir gerçektir.

Görülüyor ki Oğuz → Oğur → Uğur ilişkisi ve dönüşümü ile birlikte benzer şekilde Og → Oğ → Ok dönüşümü de oluşmuştur. Ok sözcüğünü *'yukarı veya ileri doğru atılar'* şeklinde tanımlarken dahi **'yukarı** veya **ukarı'** sözcüğünde **'uk/ok'** kök sözcüğünün gizlendiğini görmekteyiz. Karadenizin kuzey bölgesi olan Ukranya adında dahi Okların-bölgesi (yukarı bölge) kavramını bulmaktayız. Ayrıca, 'o' ile 'u' ve 'z' ile 'r' dönüşümleri göz önüne alınırsa Oğuz ile Uygur adlarının da aynı oldukları ortaya çıkar. Telaffuz ediliş bakımından 'ğ' ile 'yg' sesleri de oldukça yakındırlar. Demek ki, bugün halen Çinin kuzey batısında yaşayan ve Türkçe konuşan Uygurlar da Oğuz Türkleridirler.

SÜMER DAMGALARI

Ok'lar tek bir budun veya ulus olmayıp birçok bağımsız fakat dil ve inanç birliği içinde olan boylar topluluğu idi. Karadenizin kuzeyinden Issık gölü kıyılarına kadar uzanan geniş bölgede hareket etmiş olan Saka Türkleri ile Ok boylarının yakın akraba olmaları gerekir. Oğuz boylarının Boz-Oklar ve Üç-Oklar isimli iki ana kolu vardı. Boz-Oklar kolundan bazı boy adlarına örnek olarak Kayı, Bayat boyları Gün-Hanoğulları, Yazır, Döğer boyları Ay-Hanoğulları ve Avşar, Karkın boyları da Yıldız-Hanoğulları olarak tanınmışlardır. Üç-Oklar kolundan da örnek olarak Bayındır, Çepni boyları Gök-Hanoğulları, Salur, Eymür boyları Dağ-Hanoğulları ve Kınık, İğdir boyları Deniz-Hanoğulları olarak tanımlanmışlardır.

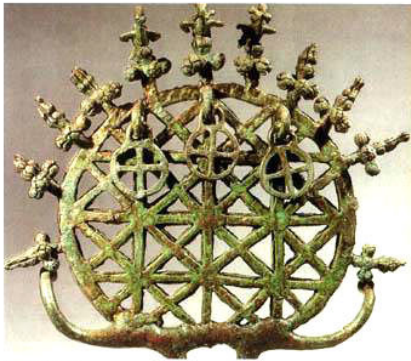
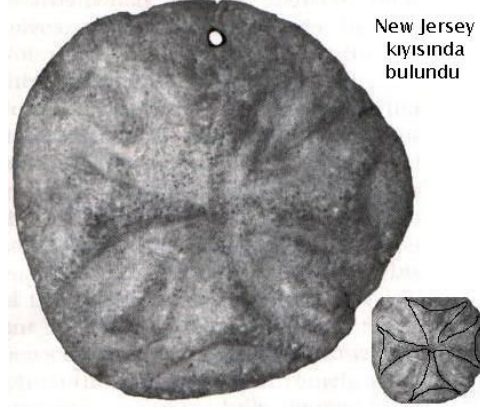

Yücelik, yükseliş ve bütünlük ifade eden O şekli hem tanrısal bir anlam içermekte hem de güneşi ve evreni simgelemektedir. Sümer dilinde Tanrı sözünün karşılığı Dingir sözüdür. Sümerler kutsal gördükleri güneşi bir yıldız şeklinde ve **Gök Tanrı** ifade eden Dingir sözünü de yıldıza güneşin yuvarlağını ekleyerek yazmışlardır. Dingil sözünün de bu Sümer sözcüğünden türemiş olduğunu söyleyenler vardır. Yukarıda solda bu şekilleri görüyoruz.

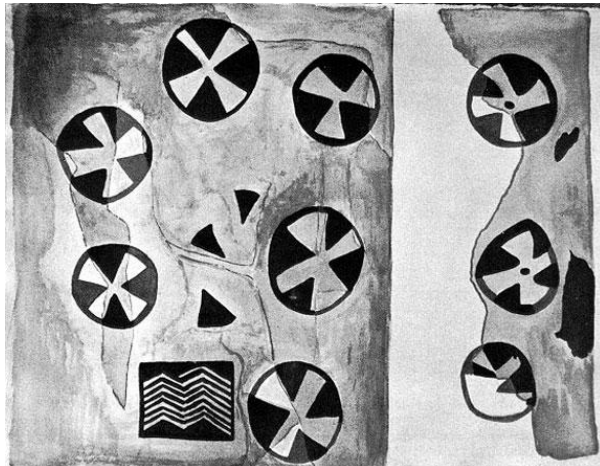
Mısır Tanrısı RA da bir dairenin içinde bir nokta olarak belirtilmiştir. Üstte ortada görülen şekillerde Mısır firavunu Ramses yazmaktadır. En üstteki daire güneşi ve tanrı RA'yı simgelemektedir. **Ra** hecesi de Ra-Me-Ses adındaki ilk hece olmaktadır.

Tanrının yeryüzündeki elçisi olduğunu savunan kadim yöneticiler daire içindeki artı işareti ile "güneş tanrı ile bütünleşmiş yönetici" mesajını vermişlerdir. Yukarda sağda görülen bu şekil değişik görüntüler halinde çeşitli kültürlerde ruhsallık ve kutsallık simgesi olmuştur. Nitekim bu şekilden Mısır'ın Ankh'ı, Asya kültürlerinin Swastika'sı, Hint kültürünün Mandala'sı, Hıristiyanlığın Haç'ı ve hem O harfi hem de T harfi oluşmuştur. İki harfin yan yana gelişi ise ateş demek olan "OT" sözcüğünü oluşturmuştur. Ateşin güneşle olan ilişkisi de bu sözcükte bulmaktayız. T ile O harflerinin bitişmesi sonucu tanrı demek olan **Teo** sözcüğü, kadim Yunancada **Theta** harfi, Finike yazısındaki **Teth** harfi kadim Mısır tanrısı **Toth** adını bulmaktayız. Toth yazıyı öğretmiş olan ve ölmüş firavunların kabini tartıp kayıt eden tanrının adı idi. **Tengri – Teth – Toth - Teo** sözcükleri birbirleri ile ilişkili olup hepsinde ruhsallık kavramı bulunmaktadır.

Maya dilinde de Tanrı'ya **Teo** dendiğini hatırlatmak isterim. Tanrıbilim'e de Teoloji denir. Altta Maya kültürüne ait iki süs eşyasını ve M.Ö. 1700 lü yıllarda Anadolu'da yaşamış olan Hititlerin "Hitit Güneşi" simgesini ve Çatalhöyük duvar süslemelerini görmekteyiz.

Hitit güneşi ile bütünleşmiş yöneticiler

Alttaki resimlerde tahtadan oyma totemin üzerinde Tengri simgesini ve tepede duran at heykelciğini görüyoruz. Orta Asya'nın Altay bölgesinde halen bulunan bu tahta oyma totemin fotoğrafını S. Somuncuoğlu çekmiştir (**Kaynak: Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, Servet Somuncuoğlu, At-Ok yayınları, 2010 İstanbul, sayfa 234**).

**Altay bölgesi
Möndür Sokkon Köyü
(Taştaki Türkler, 234)**

Altta Viking Tanrısı Odin'in simgesi olan **Odin Haçı** görülüyor. Odin sözü **OT-İN** şeklinde ayrıldığında Asya Türk kültürüne ait bir tanrı olduğu anlaşılıyor. Bu sözde ve gökten ateş yağdıran (yıldırım atan) tanrı anlamı var; gerçekten de Vikingler için Odin gökten ateş yağdıran tanrı idi.

